บทที่ 4
สู่นโยบายเพื่อสันติภาพ

จังหวัดชายแดนภาคใต้ : บททดสอบปัญญาทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย*

มารค ตามไท**

ปีพุทธศักราช 2546 นี้ เป็นการครบรอบ 101 ปีของการที่ราชอาณาจักรสยาม ได้ยกเลิกราชวงศ์มลายูปะตานี และรัฐปะตานีได้ดกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทย เป็นการครบรอบ 94 ปี ของสัญญาแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศมลายูที่ประเทศไทยทำไว้กับประเทศอังกฤษ ซึ่งทำให้พื้นที่ภาคใต้เป็นดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นการครบรอบ 70 ปี ของการยุบรูปแบบปกครองโดยมณฑลมาเป็นแบบจังหวัดที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง และมีจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาสรวมอยู่ด้วย ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการทำให้รัฐปัตตานีเป็นส่วนหนึ่งของอณาจักรสยามไทยอย่างสมบูรณ์ [ดู ประวัติราชอาณาจักรมลายูปะตานี] และมีส่วนพื้นที่ของแผ่นดินประเทศไทยเกิดขึ้น ซึ่งเรียกกันว่า "จังหวัดชายแดนภาคใต้"

ตลอดเวลา 70 ปีที่ผ่านมา พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาท้าทายการปกครองของประเทศไทยอยู่อย่างสม่ำเสมอ แต่สิ่งที่ไม่สม่ำเสมอ คือ ความสำคัญที่ฝ่ายปกครองให้กับการท้าทายนี้ ในบางช่วงจะไม่เห็นเป็นปัญหาสำคัญมากนัก จึงส่งเจ้าหน้าที่รัฐไปประจำในลักษณะเป็นการลงโทษจากความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชาในพื้นที่อื่น และหน้าที่หลักก็เป็นเพียงใช้กำลังคอยควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เกิดการท้าทายอำนาจรัฐ ในช่วงอื่นอาจจะให้ความสำคัญมากขึ้น จึงพยายามจัดการกับปัญหาในพื้นที่ด้วยวิธีอื่น เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมการศึกษา แต่ในช่วงแบบหลังนี้ก็ยังมีความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ และฝ่ายการปกครองก็จะตั้งเป้าหมายการทำงานเป็นการรักษาความสงบ และความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ส่วนกองกำลังต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นมาต่อต้านอำนาจรัฐ ก็จะมีความเข้มแข็งมากหรือน้อยแปลเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา และรัฐเองก็จัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่เลือกที่จะตีความ [ดู ความรุนแรงกับการจัดการ "ความจริง" : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ]

ลักษณะดังกล่าวนี้ที่ประเทศมีส่วนหนึ่งของพลเมืองปฏิเสธอำนาจของรัฐ และพยายามจัดตั้งกองกำลังเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐนั้น ปัจจุบันมีอยู่ทั่วโลก ทุกทวีป ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทย ซึ่งอาจจะพิจารณาตัวอย่างเพื่อเป็นการเปรียบเทียบสัก 4 ประเทศ คือ ประเทศสเปน (ยุโรป) ประเทศเมกซิโก (อเมริกาเหนือ) ประเทศฟิลิปปินส์ (เอเชีย) และประเทศไอฟอรีโคสต์ (อาฟริกา)

---

* บทความนี้เขียนให้ราชบัณฑิตยสถาน เพื่อตีพิมพ์ในวารสารราชบัณฑิตยสถานฉบับพิเศษเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่มีพระชนมพรรษา 75 พรรษา, ธันวาคม พ.ศ.2545.

** นายก สมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย

(1) ประเทศสเปนนั้นเป็นประเทศประชาธิปไตยใหม่ โดยที่ได้มีการเลือกตั้งครั้งแรกในปี ค.ศ.1977 ก่อนหน้านั้นในช่วงกลางคริสตศตวรรษที่ 20 นายพลแฟรนโค ปกครองประเทศสเปนในลักษณะเผด็จการ โดยที่มองประเทศสเปนว่าจะต้องเป็นหนึ่งเดียว และได้ออกคำสั่งให้ใช้แต่ภาษาแคสติลลาโน ห้ามใช้ภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษา บาสค์ คาตาลาน และ กาเลกอส รวมทั้งห้ามแสดงออกในวัฒนธรรมต่าง ๆ ยกเว้นวัฒนธรรมแคสติลเลียน การใช้อำนาจบังคับให้เป็นไปตามระเบียบเหล่านี้ สร้างความทุกข์ และโกรธแค้นในบรรดาประชาชนกลุ่มต่าง ๆ และในปี ค.ศ.1959 ก็ได้มีการก่อตั้งองค์กร ETA (EUZKADI TA ASKATASUNA) ซึ่งแปลว่า "เพื่อแผ่นดินของบาสค์และอิสรภาพ" เพื่อต่อต้านอำนาจรัฐของนายพลแฟรนโค และปกป้องไม่ให้วัฒนธรรมของชาวบาสค์หายไป ถึงแม้ว่าปัจจุบันรูปแบบการปกครองของประเทศสเปนได้เปลี่ยนไปแล้ว เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้มีการยอมรับในรัฐธรรมนูญ แต่องค์กร ETA ก็ยังปฏิบัติเรียกร้องเอกราชอยู่โดยขบวนการใช้ความรุนแรง ตามที่เป็นข่าวอยู่เป็นระยะ ๆ

(2) ในรัฐชีอาปาส (CHIAPAS) ซึ่งอยู่ภาคใต้ของประเทสเมกสิโก มีพลเมืองอาศัยอยู่กลุ่มหนึ่ง ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากอารยธรรมมายา (MAYA) ที่เคยรุ่งโรจน์ครั้งหนึ่ง เมื่อประมาณ 3,000 – 4,000 ปีก่อน และยังรักษาวัฒนธรรมมายาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ผ่านหนังสือศักดิ์สิทธิ์ ชื่อ POPOL VUH คนกลุ่มนี้ซึ่งเป็นคนในพื้นที่มาก่อนอาศัยอยู่ในความยากจน และถูกเอาเปรียบจากพลเมืองกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศเมกซิโกมาตลอด โดยเฉพาะจากกลุ่มสืบเชื้อสายมาจากชาวสเปนที่เคยปกครองประเทศในอดีต (พวก COLETOS) ซึ่งมักจะดูถูกประชาชนที่มีผิวสีเข้ม และที่ชอบแต่งเสื้อผ้าที่มีสีสรรสว่างและสดใส ประชาชนในรัฐชีอาปาสนอกจากจะต้องต่อสู้ความยากจนแล้วยังเกิดความขัดแย้งกับรัฐในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในปี ค.ศ.1994 ซึ่งเป็นปีที่เมกสิโกเซ็นสัญญา NAFTA ได้มีการจัดตั้งกองกำลัง EZLN (กองกำลังปลดแอก ZAPATISTA ที่ใช้ชื่อของวีรบุรุษ EMILIANO ZAPATA จากการปฏิวัติ ค.ศ.1910) ขึ้นในรัฐ CHIAPAS เพื่อปกป้องประชาชนจากการถูกเอาเปรียบของรัฐ และรักษาวัฒนธรรมมายา (MAYA) เดิมของตน ถึงแม้ EZLN ไม่ได้มีกำลังมากแต่รัฐก็ต้องนำทหารไปประจำในรัฐ CHIAPAS มากกว่าปกติเพื่อคอยรักษาความสงบ

(3) ในส่วนใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ พื้นที่เกาะมินดาเนา ได้มีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่มาเป็นเวลาหลายร้อยปี ในช่วงที่ส่วนอื่นของประเทศฟิลิปปินส์ได้รับศาสนาคริสเตียนนิกายคาทอลิกจากประเทศสเปน ซึ่งเคยปกครองอยู่เป็นเวลานาน ประชาชนในเกาะมินดาเนาก็ยังคงนับถือศาสนาอิสลามอยู่ตลอด ในช่วงศตวรรษที่ 20 รัฐได้จัดให้มีการอพยพของพลเมืองคาทอลิกจากพื้นที่เกาะทางเหนือเข้ามาอยู่ในเกาะมินดาเนา จนปัจจุบันชาวมุสลิมในพื้นที่ส่วนนี้เป็นสัดส่วนน้อยลงของพลเมืองทั้งหมดในมินดาเนา ตลอดเวลารัฐก็จะมองพลเมือง (ซึ่งเรียกกันว่าโมโร MORO) ว่าเป็นปัญหา และสังคมก็สอนให้เกลียดชังพวกโมโร โดยการส่งต่ออคติต่าง ๆ เช่น การที่บอกเด็กว่า "ถ้าซนแล้วพวกโมโรจะพาตัวไปฆ่า" การกีดกันเอาเปรียบและดูหมิ่นทั้งหลายนี้ทำให้เกิดกองกำลังขึ้นมาเพื่อเรียกร้องการแบ่งแยกดินแดนมินดาเนาออกจากประเทศฟิลิปปินส์ กองกำลังหนึ่งที่ปฏิบัติการอยู่ขณะนี้คือ MILF (MORO ISLAMIC LIBERATION FRONT) ซึ่งได้ต่อสู้กับทางรัฐมาเป็นเวลานาน ทางรัฐต้องนำทหารมาประจำอยู่ในเกาะมินดาเนาเป็นจำนวนมาก และมีการปะทะกันอย่างสม่ำเสมอจนทุกวันนี้ ถึงแม้ว่า

บางครั้งดูเหมือนมีการเจรจาสันติภาพ ซึ่งอาจจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ในไม่นานก็หันกลับมาต่อสู้กันใหม่

(4) ตัวอย่างล่าสุด คือประเทศไอฟอรีโคสท์ (IVORY COAST) มีการต่อสู้กันระหว่างรัฐกับกองกำลังต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศ โดยอาศัยมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็น "ไอโฟเรียน" (IVORIANNESS) มโนทัศน์นี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1993 ในสมัยของประธานาธิบดี BEDIE เพื่อเป็นเครื่องมือกีดกันคู่แข่งทางการเมือง โดยการกล่าวหาว่าไม่ใช่ไอโฟเรียนแท้ คู่แข่งเหล่านี้มักจะมาจากภาคเหนือของประเทศ ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ทางภาคใต้จะเป็นพวกคริสเตียน ถึงแม้ว่าประธานาธิบดี BEDIE บอกว่ามโนทัศน์ความเป็นไอโฟเรียนนั้นได้รับการสนับสนุนเพียงเพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ชาติ แต่ผลก็คือ ไปสร้างเอกลักษณ์ที่ไม่ครอบคลุมพลเมืองทั้งหมด และส่วนที่ไม่ถูกครอบคลุมก็รู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้นสอง และถูกเอาเปรียบจนต้องตั้งกองกำลังขึ้นมาต่อสู้กับรัฐ เพื่อปกป้องวิถีชีวิตและสิทธิของตัว

ตัวอย่างทั้ง 4 ที่ได้บรรยายมานี้ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าในโลกปัจจุบันมีความขัดแย้งในลักษณะที่คล้ายกับที่พบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ทั่วทุกทวีป ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างมากบ้างน้อยบ้างในรายละเอียดและระดับความรุนแรง ดังนั้นถ้าประเทศไทยเลือกที่จะมองปัญหาเหล่านี้ต่อไปเป็นเพียงการท้าทายอำนาจรัฐที่ต้องควบคุมอยู่ตลอดเวลา ก็คงทำได้และไม่แปลกอะไรในสายตาของโลก เพราะจะเป็นเพียงอีกตัวอย่างหนึ่งในโลกของประเทศซึ่งไม่สามารถจัดการความขัดแย้งภายในของตัวได้แบบยั่งยืน และพอใจกับการรักษาความสงบเท่าที่ทำได้

แต่ประเทศไทยควรจะพอใจกับการจัดการการปกครองเพียงเท่านี้หรือ ถึงแม้ว่าความขัดแย้งแบบต่าง ๆ มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทำไมประเทศไทยจะต้องพอใจกับการแก้ปัญหาแบบ "ผิวเผิน" หรือ "เฉพาะหน้า" เหมือนที่อื่น ทำไมประเทศไทยไม่พยายามเข้าใจปัญหาความขัดแย้งภายในแบบถึงรากเหง้า และหาทางออกที่ยั่งยืนเพื่อเป็นตัวอย่างให้โลกว่าเป็นไปได้ที่ส่วนต่าง ๆ ของพลเมืองที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ยังสามารถอาศัยอยู่ด้วยกันในฐานะเพื่อนร่วมชาติ ที่ห่วงใยซึ่งกันและกันได้

เมื่อปี พ.ศ.2541 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ใช้กันอยู่ขณะนั้นกำลังจะครบระยะเวลาปฏิบัติ และทางสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ต้องพิจารณาทบทวนและร่างนโยบายฉบับต่อไป คือ ฉบับ พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546 ซึ่งจะเป็นฉบับที่ 4 ในการทบทวนสามฉบับแรก ก็พบว่าสามฉบับนั้นเน้นการสร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้บนพื้นฐานความเชื่อว่าเงื่อนไขเพียงพอของความมั่นคงในพื้นที่คือการพัฒนาเศรษฐกิจ การดูแลไม่ให้อิทธิพลทางความคิดรุนแรงจากภายนอกประเทศเข้ามามีส่วนในพื้นที่ และการกำจัดกองกำลังแบ่งแยกดินแดน แต่จากการประเมินผลปรากฏว่าไม่ว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขทั้ง 3 นี้อย่างไร ก็ดูเหมือนว่ายังมีความรุนแรงปรากฏขึ้นเป็นช่วง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในการเตรียมการสำหรับร่างนโยบายฉบับที่ 4 นี้ จึงมีการพยายามหากระบวนการใหม่ เพื่อที่จะค้นหาคำตอบว่าทำไมความขัดแย้งยังมีอยู่ วิธีการใหม่ที่ใช้ คือ

การที่ฝ่ายรัฐประชุมร่วมกับผู้แทนของพลเมืองในพื้นที่กลุ่มต่าง ๆ เพื่อที่จะร่างนโยบายความมั่นคงสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกัน แทนที่จะเป็นการร่างจากส่วนกลางดังฉบับก่อน ๆ ในกระบวนการใหม่นี้มีการเริ่มต้นร่วมกันที่ความเข้าใจว่าความมั่นคงที่เราต้องการสร้างนี้ หมายถึง ความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งทางกายและทางใจ ซึ่งคือมโนทัศน์ความมั่นคงแห่งชาติ ที่เอาการรักษาคุณค่าและวิถีชีวิตของพลเมืองมาเป็นเป้าหมายหลัก

ผลที่ปรากฏออกมาจากการพบปะคุยกันเป็นเวลาประมาณ 1 ปีนั้น ก็คือว่าเงื่อนไข 3 ข้อที่นโยบายเดิมเคยเข้าใจว่าเป็นเงื่อนไขเพียงพอสำหรับนำความมั่นคงมาสู่พื้นที่นั้น แท้จริงแล้วเป็นเพียงเงื่อนไขจำเป็น แต่ไม่เพียงพอ สิ่งที่ยังขาดอยู่คือการที่ประชาชนในพื้นที่นั้นมีความรู้สึกว่าสามารถดำเนินชีวิตในฐานะพลเมืองไทยได้โดยไม่ต้องปฏิเสธความเชื่อศรัทธาต่าง ๆ ที่คือคุณค่าของชีวิต และให้การดำเนินชีวิตแบบนี้เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยโดยส่วนรวมด้วย ในที่สุดก็ได้เกิดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546) ขึ้น และในส่วนต้นของนโยบายที่กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของนโยบายนั้นได้มีการเขียนไว้ว่าความมั่นคงจะเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถ้า

"ทุกคนในพื้นที่ มีการดำรงชีวิตที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข บนเอกลักษณ์เฉพาะของศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการที่ชาวไทยมุสลิมสามารถอยู่อย่างมุสลิมได้ในสังคมไทย..... ในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมชาติอย่างมีความสามัคคีร่วมกัน

ทุกคนเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลังและปัญญาที่ช่วยให้เกิดความมั่นคง สันติสุข และการพัฒนาที่ยั่งยืน.....

ประชาชนในพื้นที่มีโอกาส และบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาและการพัฒนา และการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม....." [ดู นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546)]

หลังจากนโยบายนี้ได้ถูกนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติราชการในพื้นที่สถานการณ์ก็ดีขึ้น ถึงแม้ว่าความรุนแรงก็ไม่ได้หายไปทันที เนื่องจากยังมีบางกลุ่มที่ไม่อยากเห็นความขัดแย้งหมดไป [ดู แก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่รากเหง้า] ขณะนี้นโยบายดังกล่าวกำลังจะครบเวลาของการปฏิบัติและกำลังอยู่ในช่วงการประเมิน ผลของการประเมินที่สำคัญข้อหนึ่งก็คือว่า นโยบายอาจจะเข้าใจเงื่อนไขทั้งจำเป็น และเพียงพอมากกว่าฉบับก่อน ๆ แต่ก็ยังมีปัญหาในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ไม่เข้าใจว่า "อยู่อย่างมุสลิมในสังคมไทย" แปลว่าอะไร จริง ๆ แล้วก็ไม่แปลกที่ยังมีอุปสรรคนี้อยู่ เพราะกำลังพูดถึงการเข้าใจในมิติลึกของวัฒนธรรมอื่น ที่ต่างจากตัวเอง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเช่นนี้จำเป็นที่จะต้องมีการหารือร่วมกันตลอดเวลาระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะได้อธิบายให้เห็นว่า การปฏิบัติแบบไหนของทางราชการเป็นอุปสรรคต่อการ "อยู่อย่างมุสลิม" อย่างมีเกียรติ แล้วก็จะได้ปรับปรุงกันต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสามารถแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายฉบับนี้ได้ เราจะสรุปได้หรือไม่ว่า ประเทศไทยได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่าง

ยั่งยืนเรียบร้อยแล้ว นโยบายฉบับนี้ได้เจาะลงไปในรากเหง้าหนึ่งของความขัดแย้ง นั่นก็คือการที่ประชาชนหลายส่วนคิดมาตลอดเวลาว่าไม่สามารถอยู่เป็นส่วนของประเทศไทยได้อย่างมีเกียรติและโดยเป็นที่ยอมรับของส่วนอื่นของสังคม และนโยบายได้พยายามแก้ไขจุดนี้โดยชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ ไม่ใช่เพียงระดับความงดงามของสิ่งผิวเผิน แต่ในระดับความงดงามของส่วนลึกที่เกี่ยวกับระบบคุณค่าต่างๆ [ดู ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กับความมั่นคงของชาติ] แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรอบด้านแล้ว คงจะต้องสรุปว่าสิ่งที่ทำกันมาจนถึงวันนี้ ถึงเป็นก้าวที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางจริง แต่ก็ยังขาดอะไรอยู่อีกอย่างหนึ่ง

คนเราสามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ซึ่งอาจต่างวัฒนธรรมได้โดยที่เขาเหล่านั้น ให้ความเคารพเราทั้งในความคิดและการกระทำ แต่ขณะเดียวกันก็ยังมองเราว่าเป็น "คนละพวก" เพียงแต่เป็น "คนละพวก" ที่ได้รับการเคารพ สำหรับประเทศไทยถ้าเรามองกลุ่มพลเมืองที่ต่างจากกลุ่มใหญ่ในลักษณะนี้ ความสันติสุขก็จะยังไม่เกิดขึ้นในสังคมเนื่องจากว่า คนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้นจะยังรู้สึกว่าเป็น "คนอื่น" ยังรู้สึกว่าอาศัยแผ่นดินคนอื่นอยู่ ไม่รู้สึกว่าเป็นหนึ่งในบรรดาเจ้าของประเทศ เพราะสิ่งนี้เองจึงจำเป็นต้องพัฒนาความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกินจากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546) ไปอีกขั้นหนึ่ง **สิ่งที่ประเทศไทยต้องการในขณะนี้ คือ จินตนาการใหม่เกี่ยวกับความเป็นไทย** จินตนาการใหม่นี้ต้องเป็นจินตนาการเกี่ยวกับความเป็นไทยซึ่งทำให้พลเมืองของประเทศไทยทุกส่วน (ไม่ใช่เฉพาะประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่รวมถึงกลุ่มอื่น ๆ เช่น ชาวเขาทางภาคเหนือฯ) สามารถเห็นตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของจินตนาการนี้ได้โดยไม่จำเป็นต้อง บีบ ยัด ภาพลักษณ์ที่มีเกี่ยวกับตัวเองให้เข้ากับจินตนาการ แต่ภาพลักษณ์จะต้องสามารถเทียบสนิทกับจินตนาการได้อย่างกลมกลืนกัน และโดยไม่ต้องออกแรงพิเศษ การแสวงหาจินตนาการใหม่เกี่ยวกับความเป็นไทยนี้เอง คือ บททดสอบปัญญาทางการเมืองการปกครองของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

อิบรอฮิม ชุกรี. ประวัติราชอาณาจักรมลายูปะตานี. หะสัน หมัดหมาน และมะหามะซากี เจ๊ะหะ (แปล) พิมพ์โดย โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, พ.ศ.2541.

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2542 – พ.ศ.2546. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, พ.ศ.2542.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. ความรุนแรงกับการจัดการ "ความจริง" : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ. (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), กรุงเทพฯ, สิงหาคม 2545.

แก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่รากเหง้า. บทนำของรายงานพิเศษที่นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร, คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาการลอบวางระเบิดและก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้, กรุงเทพฯ, (4 และ 11 มีนาคม 2546)

มารค ตามไท. "ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กับความมั่นคงของชาติ", ใน สันติวิถี : ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความมั่นคง. สถาบันยุทธศาสตร์สันติวิธี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, 2545.

นโยบายการปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

ดร. วิเชียร ตันศิริคงคล[1].

ความรุนแรงและน่าสะพรึงกลัวจากเหตุการณ์ 911 กล่าวได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศมหาอำนาจทางทหารที่สำคัญโดยเฉพาะรัฐบาลสหรัฐอเมริกาซึ่งประกาศตนอย่างชัดเจนว่ามีนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้มาตรการทางทหารที่รุนแรงตอบโต้กลุ่มผู้ก่อการร้าย รวมถึงประเทศที่รัฐบาลสหรัฐฯ เชื่อว่าให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้มาตรการทางทหารแบบยิงก่อนถามทีหลัง (pre-emptive measure) ล้มล้างรัฐบาลตาลีบันในอาฟกานิสถานโดยอ้างว่ารัฐบาลดังกล่าวให้การสนับสนุนกลุ่มอัล-กอ อิดะฮ์ (Al Qaeda) รวมถึงได้โค่นล้มประธานาธิบดีซัดดัมแห่งอิรักโดยใช้เหตุผลที่ว่ามีความน่าเชื่อว่าอิรักผลิต พัฒนาและสะสมอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction หรือ WMD) ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ กล่าวว่าการกระทำดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ

นโยบายการทหารของรัฐบาลสหรัฐฯ ได้กลายเป็นหัวข้อถกเถียงอย่างมากในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ความน่าเชื่อถือของกลไกการเจรจาในเวทีสหประชาชาติยังคงมีอยู่หรือไม่ รวมถึงกฎบัตรของสหประชาชาติยังคงมีความศักดิ์สิทธิ์หรือไม่, การดำเนินนโยบายการทหารแบบยิงก่อนถามทีหลังของสหรัฐฯ เป็นการทำลายความหวังในการสร้างสันติภาพของโลกยุคหลังสงครามเย็นหรือไม่ และเหตุผลด้านการปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายที่นำไปสู่การล้มล้างระบอบรัฐบาลของประเทศในกลุ่มแกนแห่งความชั่วร้าย (axis of evils) หรือประเทศที่ประพฤติตนเป็นอันธพาล (rouge states) ตามความเห็นของรัฐบาลสหรัฐฯ รวมถึงการสกัดกั้นประเทศที่พยายามพัฒนาอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงโดยการเข้าไปล้มล้างรัฐบาลประเทศเหล่านี้ รัฐบาลสหรัฐฯ มีความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายการทหารดังกล่าวหรือไม่ เหตุผลเรื่องการปราบปรามกลุ่มก่อการร้าย นั้นได้กลายเป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายการทหารของสหรัฐฯ ที่ผ่านมานั้นรัฐบาลสหรัฐฯ ไม่สามารถตอบปัญหากับประชาคมโลกให้ชัดเจนว่าการที่เข้าแทรกแซงทางการเมืองรวมถึงส่งกำลังทหารจำนวนมากไปยังตะวันออกกลางนั้นเป็นเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มทุนของตนโดยเฉพาะกลุ่มทุนน้ำมันและกลุ่มผู้ผลิตอาวุธ

---

[1] อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายของสหรัฐฯ นั้นอาจจะเป็นการสร้างปัญหาใหม่ที่รุนแรงมากกว่าปัญหาการก่อการร้ายแบบเดิมที่เป็นอยู่ การที่รัฐบาลสหรัฐฯ นิยมใช้มาตรการรุนแรงโดยใช้กำลังทหารที่มีอานุภาพสูง หวังผลในระยะสั้นนั้นไม่ได้เป็นหลักประกันได้ว่ากลุ่มการก่อการร้ายจะถูกรัฐบาลสหรัฐฯ ปราบปรามลงได้ ในทางตรงข้าม มาตรการดังกล่าวกลับทำให้กลุ่มก่อการร้ายลงมือปฏิบัติการรุนแรงมากขึ้นสร้างความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินทางทหาร ราชการรวมถึงพลเรือนที่บริสุทธิ์มากกว่าเดิม ยิ่งปราปรามกลุ่มก่อการร้ายยิ่งมีปฏิบัติการที่ซับซ้อนมากกว่าเดิม จนยากที่จะติดตามได้ (Veness, 2001: 8) ที่ผ่านมารัฐบาลสหรัฐฯ ละเลยที่จะใช้มาตรการแก้ไขปัญหาก่อการร้ายที่เป็นมาตรการระยะกลางและระยะยาว รวมถึงขาดความจริงใจในการแก้ไขพื้นฐานที่สำคัญของปัญหาการก่อการร้ายโดยเฉพาะความไม่ยุติธรรมในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ให้ประโยชน์กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในสหรัฐฯ เช่น กลุ่มทุนน้ำมัน กลุ่มทุนผลิตอาวุธ และกลุ่มทุนการเงิน การเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ประชาชนในประเทศอาหรับเกิดความรู้สึกว่าตนเสียเปรียบอย่างมาก ประกอบกับการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายสนับสนุนรัฐบาลอิสราเอลกดขี่ต่อชาวปาเลสไตน์ในเขตยึดครองฉนวนกาซาและนครเยรูซาเล็มอันเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของอิสลามได้สร้างความไม่พอใจในหมู่ชาวอาหรับและชาวมุสลิมทั่วไป นอกจากนี้การที่ประชาชนรวมถึงรัฐบาลสหรัฐฯนั้นมีอคติด้านวัฒนธรรมอาหรับ และศาสนาอิสลาม มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ ปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศาสนาดังกล่าว ได้ถูกโยงใยเป็นการปลูกฝังเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มอาหรับหัวรุนแรงซึ่งมีความเกลียดชังรัฐบาลสหรัฐฯ และพันธมิตร รวมถึงรัฐบาลเผด็จการอาหรับที่นิยมสหรัฐฯ และถูกนำไปอ้างในการสร้างความชอบธรรมในการก่อการร้ายของกลุ่มก่อการร้ายอาหรับ (Taylor and Horgan. 2001: 1)

การรักษาผลประโยชน์ภายในประเทศของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาลสหรัฐฯ มีส่วนโดยตรงต่อการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่ ซึ่งมีขอบเขตการก่อการร้ายแพร่ขยายไปในประเทศต่าง ๆ ทั้งสหรัฐฯ ตะวันออกกลาง ยุโรป แอฟริกา และเอเชีย การก่อการร้ายสมัยใหม่นี้แตกต่างจากการก่อการร้ายในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ มีความซับซ้อนและมีความรุนแรงมากกว่าเดิม อุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวเน้นที่อุดมการณ์ศาสนาเป็นหลัก การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยแนวทางการใช้กำลังทางทหาร (counter- terrorist) และการใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาแบบมีเหตุมีผลทางเศรษฐกิจสังคม (Rational Explanation) ที่เน้นผลลัพธ์ในระยะสั้น โดยละเลยการพิจารณาวิเคราะห์ปัจจัยโครงสร้างวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา (the analysis of Cultural, Historical and Religious

Structure) ทำให้การแก้ไขปัญหาขาดกรอบในการวิเคราะห์ปัญหา (analytical frameworks) ที่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถลดเงื่อนไขในการขยายตัวของการก่อการร้ายลงได้

การก่อการร้ายสมัยใหม่

Jessica Stern (1999: 11) ได้ให้นิยามการก่อการร้ายสมัยใหม่ว่า การก่อการร้ายสมัยใหม่มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ ผู้ก่อการร้ายมุ่งทำร้ายชีวิตและทรัพย์สินทั้งทหารและพลเรือน, ใช้ความรุนแรงกับเป้าหมายเพื่อหวังผลให้เกิดความหวาดกลัวอย่างมาก (maximize terror or dread) และเกิดการตื่นวิตก (shock action)เป็นสำคัญ Audrey Kurth Cronin (2003; 30-58) ให้ความหมายของการก่อการร้ายว่าเกิดจากกลุ่มขบวนการที่ไม่ใช่ตัวแทนของรัฐ (nonstate actors) มุ่งก่อเหตุรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตไม่เลือกว่าจะเป็นทหาร, พลเรือน (random violence) ทำลายเป้าหมายเพื่อให้เกิดความประหลาดใจ (surprise) หวาดกลัว หวาดวิตก อย่างคาดไม่ถึง (unpredictable) โดยไม่นำพาว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะผิดกฎหมายทั้งที่เป็นกฎหมายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงต่าง ๆ รวมถึงศีลธรรมอันดีต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง (political ends) เปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล Cronin เสนอว่าการก่อการร้ายในปัจจุบันเป็นปัญหาระดับนานาชาติมีผลต่อความมีเสถียรภาพในทางการเมืองระหว่างประเทศ และเสนอว่าแนวทางแก้ไขปัญหาต้องมีการสร้างความเข้าใจในสภาพปัญหาในทุกมิติและนำเครื่องมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม (better balance between policy instruments)

การก่อการร้ายมีมานานแล้ว ในสมัยโบราณการก่อการร้ายนั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อด้านศาสนาเป็นหลัก(religious conviction) มีรูปแบบการลอบสังหาร (assassination) เหยื่อเพื่อทำการบูชายัญ (regicide) ที่สำคัญ เช่น กลุ่ม Zealots-Sicarii ที่ปรากฏในสังคมชาวยิวช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1, พวก the Assassins ที่ปรากฏในในสังคมมุสลิมช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1090-1275, พวก the Thugs ที่ปรากฏในสังคมอินเดียในช่วงปี ค.ศ.1400 ถึงปลายศตวรรษที่ 19 โดยถูกกองทัพอังกฤษปราบปราม กลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ใช้มีด ดาบ เป็นอาวุธที่สำคัญ นอกจากนี้ในอดีตยังปรากฏการสังหารทรราชหรือผู้นำทางการเมืองเพื่อเหตุผลทางการเมือง เช่น กรณีการลอบสังหาร จักรพรรดิจูเลียส ซีซาร์ เป็นต้น (Cronin, 2003: 35; Stern, 1999: 15)

การก่อการร้ายโดยมีอุดมการณ์ทางการเมือง (political ideology) เริ่มปรากฏในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งความหวาดกลัว (age of terrors) ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 การก่อการร้ายโดยเฉพาะการลอบสังหารได้แพร่ขยายไปทั่วยุโรปมีการลอบสังหารประมุขของประเทศต่าง ๆ ทั้งที่เป็น กษัตริย์ ราชินี ประธานาธิบดี ขุนนาง รวมถึงบรรดาข้าราชการระดับสูงทั้งในสเปน เยอรมนี ฝรั่งเศส และอิตาลี เกิดสภาพอนาธิปัตย์ (Anarchists) ต่อมาเริ่มมีการขยายตัวของขบวนการปฏิวัติสังคม (social revolution) มีการนำการลอบวางระเบิดมาใช้ รูปแบบการลอบสังหารได้ขยายไปยังสหรัฐอเมริกาเกิดการลอบสังหารประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในยุโรปขบวนการปฏิวัติสังคมประสบความสำเร็จในรัสเซียโดยพรรคบอลเชวิคภายใต้การนำของเลนิน สามารถล้มล้างราชวงศ์โรมานอฟได้ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 (Harmon, 2000: 5; Stern, 1999: 16)

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองโดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศจากระบอบเผด็จการหรือระบอบประชาธิปไตยแบบทุนนิยมให้เป็นประเทศสังคมนิยม (revolutionary and ideological aspiration) ขยายตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับกลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ในการปลดปล่อยประเทศหรือภูมิภาคท้องถิ่นให้เป็นรัฐอิสระหรือแยกเป็นประเทศใหม่ (separatist aspiration) รวมถึงมีอุดมการณ์ชาตินิยม (Nationalism) รวมอยู่ด้วย กลุ่มการก่อการร้ายเหล่านี้ขยายตัวในประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคยุโรป ตะวันอออกกลาง ลาตินอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา ที่สำคัญ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ในจีน เวียดนาม กัวเตมาลา เปรู ปาเลสไตน์ อียิปต์ รวมถึงพวกกองพลน้อยแดงในอิตาลี เยอรมัน ญี่ปุ่น เป็นต้น ในช่วงสงครามเย็นกลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมมักได้รับการสนับสนุนทางการเงินและการทหารจากประเทศสหภาพโซเวียตรวมถึงกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในเครือสนธิสัญญาวอร์ซอร์เป็นหลัก (Stern, 1999: 11)

การก่อการร้ายได้มาถึงจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในปี ค.ศ.1970 เมื่อเริ่มมีการทำร้ายพลเรือนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทางการเมือง และไม่ใช่ทหาร กลุ่มก่อการร้ายเริ่มจี้พลเรือนเป็นตัวประกันเกิดการจี้เครื่องบินโดยสารพลเรือน เริ่มมีการใช้ระเบิดที่มีอำนาจทำลายสูงกับเป้าหมายทางพลเรือน (Stern, 1999: 17,20) กลุ่มก่อการร้ายที่มีบทบาทสำคัญ เช่น กลุ่มขบวนการปลดปล่อยไอริช หรือ IRA ได้สะสมองค์ความรู้ด้านการก่อการร้ายโดยมีการจัดทำคู่มือการก่อการร้าย (IRA manual) มีการระบุว่าการก่อการร้ายต้องมีการรวบรวมข่าวสารของเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์และกระจายข่าวสารที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องรู้เส้นทางเดินทาง เส้นทางหลบหนีของเป้าหมาย แผนที่ที่ตั้งต่าง ๆ

รวมถึงมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้เกิดผลกระทบการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายของรัฐตามมา การข่าวที่ดีนำมาซึ่งการก่อการร้ายที่ทำลายขวัญสร้างความประหลาดใจให้กับเป้าหมาย กลุ่มก่อการร้ายต้องมีการข่าวที่ดีสามารถรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในทุกเรื่องของเป้าหมาย ความสำเร็จของการก่อการร้าย จะสร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกและทำลายขวัญเป้าหมาย (Harmon, 2002: 102.) ในช่วงทศวรรษ 1950 ถึง 1960 นั้นกลุ่ม IRA ได้พัฒนารูปแบบการก่อการร้าย มีการสร้างและขยายเครือข่ายการก่อการร้ายอย่างต่อเนื่องทั้งในไอร์แลนด์เหนือ อังกฤษ และหลายประเทศในยุโรป (David Veness, 2001: 8)

การก่อการร้ายในทศวรรษ 1970 ถึง 1980 นั้นมีรูปแบบการก่อการร้ายที่ไม่ซับซ้อนมากนัก และมักมีรัฐบาลบางประเทศในยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลาง อาฟริกา หรือเอเชียกลาง รวมถึงสหรัฐอเมริกาเองเป็นผู้สนับสนุนเบื้องหลังกลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ ทั้งในรูปแบบการให้ที่พักพิง ให้การฝึกฝนและการให้ความสนับสนุนทางการเงิน อาวุธ กับเหล่าบรรดาสมาชิกก่อการร้ายจำนวนมากเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศหรือเป็นเครื่องมือในทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตน ปัจจัยที่รัฐบาลบางประเทศเหล่านี้ให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย ทำให้กลุ่มก่อการร้ายสามารถขยายประสิทธิภาพในการก่อการร้าย บางกลุ่มสามารถต่อสู้กับรัฐบาลเผด็จการทหารหรือรัฐบาลหุ่นที่จัดตั้งโดยประเทศผู้รุกราน รวมถึงความสามารถในการทำลายสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตของเป้าหมายจำนวนมาก (Veness, 2001: 9)

เมื่อสงครามเย็นยุติลงในปี ค.ศ.1989 การแข่งขันในทางอุดมการณ์การเมืองระหว่างเสรีประชาธิปไตยกับสังคมนิยมได้ลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น กองพลน้อยแดง(Red Brigades)ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรปลดบทบาทลง มีความเชื่อว่าการสิ้นสุดลงของสงครามเย็นนั้นนำไปสู่การขยายตัวของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมกระบวนการยุติข้อขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อขัดแย้งทางความคิดทางการเมือง วัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา เป็นไปในแนวทางสันติวิธี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวน่าจะเป็นสิ่งดี แต่ในความเป็นจริงนับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมากลับเกิดความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ (ethno-nationalist conflict) ทั้งในยุโรปตะวันออก และในแอฟริกา เกิดความขัดแย้งในระหว่างประเทศระดับภูมิภาค มาแทนที่ความขัดแย้งในระดับโลก นอกจากนี้ในช่วงทศวรรษ 1990 กลุ่มก่อการร้ายที่มีจุดประสงค์เพื่อศาสนาหรือความเชื่อบางอย่าง (religious or cult inspired groups) ซึ่งมีอุดมการณ์ที่หลากหลายเริ่มขยายตัวไปทั่วโลก (Merari, 2001; Raufer, 2001; Veness, 2001: 8) ความเชื่อว่าหลังความขัดแย้งในทางอุดมการณ์

ทางการเมืองระหว่างเสรีนิยมประชาธิปไตยหรือทุนนิยมกับสังคมนิยมสิ้นสุดลงจะเกิดความขัดแย้งในทางวัฒนธรรมศาสนาเข้ามาแทนที่โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมของคริสต์ศาสนากับวัฒนธรรมอิสลาม (Harmon, 2000: 27; Huntington, 1998) ความเชื่อดังกล่าวเริ่มขยายตัวมากขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายที่เป็นชาวอาหรับที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ที่ปฏิบัติการก่อการร้ายกับเป้าหมายที่เป็นทั้งพลเรือนและทหารของประเทศตะวันตกโดยเฉพาะผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาทั้งใน และนอกสหรัฐฯ

นโยบายระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ของสหรัฐอเมริกานั้นคาดการณ์ว่าหลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลง ขบวนการก่อการร้ายน่าจะยุติลงทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐฯ ซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจทางทหารเดี่ยวที่ดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย หวังว่าจะไม่มีรัฐบาลประเทศใดกล้าให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ก่อการร้ายเนื่องจากรัฐบาลเหล่านี้จะถูกลงโทษจากนานาชาติทั้งด้านการทหาร และทางเศรษฐกิจ อย่างที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลลิเบีย อิรัก อิหร่าน เกาหลีเหนือ หรืออัฟกานิสถานมาแล้ว สหรัฐฯ ถือว่ารัฐบาลเหล่านี้เป็นรัฐอันธพาล (rogue states) มีความเชื่อกันว่าเมื่อไม่มีรัฐบาลของประเทศใดที่ให้ที่พักพิงหรือให้การสนับสนุนแก่ขบวนการก่อการร้ายแล้ว ขบวนการก่อการร้ายน่าจะยุติบทบาทลง (Stern, 1999: 77)

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นปรากฏว่าหลังสงครามเย็นจำนวนกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศที่อ้างอุดมการณ์ศาสนาเป็นหลักได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก และกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศเหล่านี้ได้ทำลายชีวิตและทรัพย์สินทั้งทางทหารและทางพลเรือนผู้บริสุทธิ์จำนวนมากกว่าเดิม จากการสำรวจจำนวนกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศของสถาบัน RAND ร่วมกับมหาวิทยาลัย St.Andrews University พบว่าในปี ค.ศ.1968 ไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศใดที่มีเหตุผลด้านอุดมการณ์ศาสนาเป็นแรงจูงใจในการก่อการร้าย แต่ในปี ค.ศ1980 ปรากฏว่าในบรรดากลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศทั้งหมดจำนวน 64 ราย นั้นมีกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศที่มีอุดมการณ์ด้านศาสนาเป็นแรงจูงใจในการก่อการร้ายจำนวน 2 ราย ในปี ค.ศ.1995 มีกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศจำนวน 58 ราย และมีกลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ศาสนาเป็นแรงจูงใจในการก่อการร้ายจำนวนสูงถึง 25 ราย นอกจากนี้ในช่วงระหว่างทศวรรษ 1980 ถึง 1990 กระทรวงต่างประเทศสหรัฐ ได้สำรวจสถิติผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศพบว่าในทศวรรษ 1990 การก่อการร้ายมีจำนวนน้อยลงจากทศวรรษ 1980 โดยทศวรรษ 1990 เฉลี่ยการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นมีอยู่ 382 ครั้งต่อปี เทียบกับในทศวรรษ 1980 ที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ย 543 ครั้งต่อปี แต่แนวโน้มของจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการก่อการร้าย

กลับมากขึ้น โดยในปี ค.ศ.1991 มีผู้บาดเจ็บจากการก่อการร้ายจำนวน 344 ราย ในปี ค.ศ.1998 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6,693 ราย (ในปีนั้นเกิดระเบิดที่สถานทูตสหรัฐ ที่ไนโรบี และดารุสสลาม มีจำนวนผู้เสียชีวิต 224 ราย บาดเจ็บ 4,574 ราย) จำนวนผู้เสียชีวิตในการก่อการร้ายในแต่ละปีได้เพิ่มขึ้นโดยตลอด จากในปี ค.ศ.1991 มีผู้เสียชีวิตจำนวน 102 ราย ซึ่งเกิดจากการก่อการร้ายจำนวน 565 ครั้ง ในขณะที่ปี ค.ศ.1998 มีจำนวนผู้เสียชีวิตเพิ่มสูงถึง 741 ราย จากการก่อการร้ายเพียง 274 ครั้ง ในบรรดาเป้าหมายที่มีการก่อการร้ายนั้น เป็นผลประโยชน์ของสหรัฐ รวมถึงพลเรือนสหรัฐ ในสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างมาก จากร้อยละ 20 ในระหว่างปี ค.ศ.1993-1995 เป็นร้อยละ 50 ในปี ค.ศ.2000

กล่าวได้ว่าหลังสงครามเย็นจำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายต่อครั้ง (lethality of terrorist attacks) รวมถึงจำนวนผู้บาดเจ็บ (casualties per incident) ต่อครั้งนั้นเพิ่มขึ้นจากช่วงปลายทศวรรษ 1980 อย่างมาก ปรากฏการณ์ดังกล่าวนักทฤษฎีก่อการร้ายได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ 1.การขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ศาสนาเป็นแรงจูงใจนั้น (religious terrorist with religious motivation) มีผลต่อการขยายตัวของระดับความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงรูปแบบการก่อการร้ายของกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวมีความน่ากลัวกว่ากลุ่มการก่อการร้ายในทศวรรษที่ผ่านมา 2. กลุ่มก่อการร้ายในปัจจุบันมีแนวโน้มใช้วิธีก่อการร้ายที่มีความรุนแรงและใช้อาวุธที่ทีอานุภาพการทำลายล้างสูงมาใช้ (Weapons of Mass Destruction) หรือ WMD ได้แก่ อาวุธเคมี (chemical), อาวุธเคมีชีวะภาพ (biological), การแพร่ขยายสารกัมมันตรังสี (radiological) รวมถึงการใช้อาวุธระเบิดนิวเคลียร์แบบพกพา (portable nuclear bomb) อาวุธเหล่านี้รวมเรียกสั้น ๆ ว่า CBNR ซึ่งหาได้จากตลาดมืดทั่วไปโดยเฉพาะจากประเทศของอดีตสหภาพโซเวียต (Campbell,1997; Rapoport, 2001; Veness, 2001: 10)

การก่อการร้ายวันที่ 11 กันยายน ค.ศ.2001 หรือเหตุการณ์ 9/11 ในมหานครนิวยอร์ค และกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ที่กลุ่มก่อการร้ายได้ทำการจี้เครื่องบินโดยสารพาณิชย์จำนวน 4 ลำ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือโจมตีสถานที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และการทหารในสหรัฐอเมริกาในเวลาเดียวกัน รัฐบาลประเทศต่าง ๆ รวมถึงรัฐบาลของประเทศในโลกมุสลิมต่างพากันประณามกลุ่มก่อการร้ายที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ 9/11 และต่างพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย เหตุการณ์ดังกล่าวได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือปัญหาการก่อการร้ายถูกยกระดับเป็นปัญหาระดับโลกที่มีผลร้ายที่คุกคามเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในประเทศต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางทหาร ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และประเทศกำลังพัฒนา

การก่อการร้ายในทศวรรษ 1990 มีความแตกต่างจากการก่อการร้ายในสามทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในแง่ของอุดมการณ์ และมูลเหตุ (motives) ของการก่อการร้าย มูลเหตุของการก่อการร้ายอาจเกิดจากความเกลียดชัง (hatred) ผิดหวังในนโยบายบางอย่างของรัฐบาลหรือทำการก่อการร้ายเพราะความเชื่อส่วนตัวบางประการที่รุนแรง (extremism) จากปัจจัยดังกล่าวทำให้มีผู้ก่อการร้ายที่เป็นประเภทมือสมัครเล่น (amateur terrorists) เพิ่มขึ้นจำนวนมาก รูปแบบของกลุ่มก่อการร้ายก็แตกต่างออกไป เดิมกลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่มีจำนวนสมาชิกไม่มากนัก บุคคลเหล่านี้มักไม่ปรากฏชื่อในสารบบของหน่วยงานต่อต้านการก่อการร้ายมาก่อน เช่น กรณีระเบิดที่ เมืองโอคลาโฮมาซีตี้ ในสหรัฐอเมริกา ในเดือนเมษายน ปี 1995 หรือกรณีการลอบซุ่มยิง (sniper) ประชาชนทั่วไปของอดีตทหารผ่านศึกสงครามอ่าวเปอร์เซียในสหรัฐอเมริกา หรือกรณีการขยายตัวของสมาชิกกลุ่มโอมชินริเคียวที่วางแก๊สพิษซารินที่สถานีรถไฟใต้ดินในกรุงโตเกียวในเดือนมีนาคม ปี 1995 เป็นต้น

รูปแบบการจัดองค์การของเครือข่ายการก่อการร้ายในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากกว่าเดิม การปราบปรามเป็นเรื่องที่หาหลักฐานได้ยาก กลุ่มก่อการร้ายมีการจัดตั้งกลุ่มแบบลับ (clandestine organization) มีเครือข่ายย่อย ๆ จำนวนมาก (clandestine cells) เครือข่ายย่อยถือเป็นหัวใจขององค์กรก่อการร้าย รูปแบบดังกล่าวมีฐานการทำงานมาตั้งแต่พรรคบอลเชวิคในรัสเซีย และ ขบวนการ IRA โดยในแต่ละ cell นั้นรูปแบบการจัดการเป็นไปแบบง่าย ๆ แต่ละ cell จะอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาสั้น ๆ ถูกกำหนดการสื่อสารทางเดียว (single point of contact) ดังนั้นเมื่อถูกจับจะไม่สามารถให้รายละเอียดการชัดทอดกับรัฐบาลได้มากนัก อีกทั้งสมาชิกในขบวนการต่างได้รับการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกรณีที่ต้องถูกกระทำทั้งทางกายและจิตในระหว่างการสอบสวน ในแต่ละ cell ของขบวนการก่อการร้ายนั้นมีจำนวนสมาชิกประมาณ 3-10 คน แต่ละคนอาจไม่รู้จักกัน เมื่อได้รับคำสั่งในการปฏิบัติภารกิจจะทำงานตามคำสั่งทันที คำสั่งจะระบุชัดเจนว่าสมาชิกคนไหนใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ภารกิจที่ได้รับจึงเป็นไปอย่างเด็ดเดี่ยวและรวดเร็ว การเข้าไปฝังตัวของเจ้าหน้าที่จะทำได้เพียงในระดับล่าง สายจะรู้จักแต่เพียงสมาชิกในระดับล่าง ๆ บางคนเท่านั้น (Harmon, 2002: 98.)

ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายใช้อุดมการณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอาหรับเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมาก กลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวมีการดำเนินงานเตรียมการก่อการร้ายในประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบันการแก้ปัญหาการก่อการร้ายไม่ได้เป็นภาระของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ปัญหาการก่อการร้ายได้กลายเป็นปัญหาด้านความมั่นคงที่สำคัญของ

ประเทศต่าง ๆ ที่ต้องร่วมกันแก้ไข การที่ผู้ก่อการร้ายในปัจจุบันอาศัยอาวุธที่มีอานุภาพการทำลายล้างสูง (WMD) และมีอุดมการณ์หรือจุดประสงค์ที่แตกต่างไปจากเดิมที่เน้นอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์ทางการเมือง เปลี่ยนไปเป็นเน้นอุดมการณ์ศาสนา ประกอบกับประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มีความคับแค้นใจทางศาสนา และวัฒนธรรมกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลอิสราเอลในการกดขี่ชาวปาเลสไตน์ รวมถึงการสนับสนุนระบบกษัตริย์เผด็จการ และรัฐบาลพลเรือนเผด็จการในประเทศอาหรับจำนวนมาก ประกอบกับเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันนี้หากมุ่งทำสงครามตามรูปแบบ (conventional war) แล้ว ไม่มีประเทศใดสามารถจะรบชนะกองทัพสหรัฐฯ รวมถึงพันธมิตรของสหรัฐฯ ได้เลย ดังนั้น การตอบโต้กับผู้ที่ขัดขวางอุดมการณ์ของกลุ่มจึงเป็นไปแบบที่เน้นการก่อการร้ายทั้งพลเรือนและทหารเพื่อสร้างแรงกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐฯ ทั้งด้านการทหารและเศรษฐกิจ กลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวจึงใช้ความรุนแรงสูงอย่างน่าสะพรึงกลัว คาดการณ์ได้ยาก และป้องกันได้ยาก (Laqueur,1998:171)

David C.Rapoport (2001:419-424) เสนอว่าการก่อการร้ายในปัจจุบันเป็นการก่อการร้ายที่จัดอยู่ในแบบคลื่นลูกที่ 4 เขาเสนอว่าคลื่นลูกที่หนึ่งของการก่อการร้าย คือ การต่อต้านจักรวรรดิ (empire) การก่อการร้ายในยุคดังกล่าวอาศัยอุดมการณ์ความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก คลื่นลูกที่สองการก่อการร้าย คือ การต่อต้านเจ้าอาณานิคม ของผู้ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราช (national independent movement) กรณีนี้รวมถึงการแบ่งแยกดินแดนในประเทศด้วย เช่น ในสเปน ติมอร์ตะวันออก ศรีลังกา ซูดาน คลื่นลูกที่สามของการก่อการร้ายเป็นไปเพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง (leftist anti-westernism) ในคลื่นลูกที่สามนี้กลุ่มก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนจากบางประเทศ (state-sponsors) อย่างชัดเจน มีการให้การสนับสนุนทางการเงิน การฝึกอบรมกับกลุ่มก่อการร้ายในประเทศ เช่น อิหร่าน ลิเบีย เกาหลีเหนือ และอดีตสหภาพโซเวียต โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1970-1980 ซึ่งเน้นอุดมการณ์ต่อต้านจักรวรรดิอเมริกันรวมถึงจักรวรรดินิยมตะวันตก (Western Imperialism) ในช่วงนี้มีการก่อการร้ายที่สำคัญเกิดขึ้น คือ การสังหารนักกีฬาอิสราเอลในระหว่างการแข่งขันกีฬาโอลิมปิคที่มิวนิค เยอรมนีตะวันตก ในปี 1972 การจี้เครื่องบิน การจับตัวประกัน การวางระเบิดสายการบินแอร์อินเดียในปี 1985 ซึ่งมีคนตายถึง 325 คน รวมถึงการวางระเบิดสายการบินแพนแอม เหนือเมืองล็อคเคอร์บี้ ที่ประเทศสก๊อตแลนด์ ในปี 1988 ในบางครั้งคลื่นทั้งสามลูกนั้นมันเหลื่อมทับกันในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์

เขากล่าวว่าการก่อการร้ายในปัจจุบันอยู่ในคลื่นลูกที่สี่ซึ่งดูผิวเผิน เป็นเรื่องความขัดแย้งทางศาสนาเนื่องจากตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐมีทัศนคติที่ไม่ดีกับประเทศมุสลิม แต่มันมีเหตุปัจจัยทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ และการเมืองภายในประเทศรวมอยู่ด้วย เช่น ความเหลื่อมล้ำเอารัดเอาเปรียบกันระหว่างผู้นำในประเทศกับประชาชนในโลกอาหรับ ทำให้การปฏิรูปเป็นไปอย่างเชื่องช้า ส่งผลให้ประชาชนในประเทศเหล่านี้ไม่พอใจต่อระบบโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นสำคัญ จึงนำเอาอุดมการณ์ศาสนาและวัฒนธรรมมาเป็นหลักในการต่อสู้ซึ่ง Ropoport ให้ข้อสังเกตว่าการก่อการร้ายในคลื่นลูกที่สี่ในปัจจุบันนั้นเป็นอุดมการณ์ที่คล้ายกับอุดมการณ์ในการก่อการร้ายในคลื่นลูกที่หนึ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐฯ

Michael Mousseau (2003: 2-29) กล่าวไว้น่าสนใจว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ ในการปราบปรามการก่อการร้ายนั้นจะเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ หากอาศัยเพียงความได้เปรียบในทางเศรษฐกิจ และทางทหารอย่างเดียวในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย เขาชี้ว่าการเอาชนะอย่างเด็ดขาดนั้นต้องอาศัยความเข้าใจปัญหากลุ่มก่อการร้ายในปัจจัยด้านสังคม (social basis of terror) ต้องมีการศึกษาถึงคุณค่า (values) ความเชื่อ (beliefs) ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของสหรัฐฯ

เขากล่าวว่ารัฐบาลสหรัฐฯ ได้ใช้แนวทางสมเหตุสมผลของตนมาแก้ไขปัญหาการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้าย แนวทางดังกล่าวมีสมมติฐานที่ว่ามูลเหตุการณ์ก่อการร้ายนั้นมาจากปัญหาความยากจนในประเทศเหล่านี้ สภาพความยากจนนั้นทำให้เกิดปัญหาความสิ้นหวังในชีวิต การขาดโอกาสทางการศึกษาทำให้ขาดความก้าวหน้าและไม่สามารถหางานทำได้ บรรดาปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความขัดข้องใจ (frustration) และมีความรู้สึกว่าสังคมที่ตนอาศัยอยู่เป็นสังคมที่ความอยุติธรรม ไม่มีทางแก้ไขปัญหาสังคมดังกล่าวได้นอกจากการใช้กำลังหรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ปัจจุบันรัฐบาลสหรัฐฯ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายโดยผ่านทั้งแนวการอธิบายปัญหาแบบสมเหตุสมผล (Rational explanation) และแนวการอธิบายปัญหาแบบศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (Cultural explanation) ที่ผ่านมารัฐบาลสหรัฐฯ เชื่อในสมมติฐานที่ว่ามีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างความยากจนกับการขยายตัวหรือการก่อตัวของการก่อการร้าย ประเทศที่มี

ระดับความยากจนสูงประชาชนจะมีปัญหาความขัดข้องใจในทางเศรษฐกิจและสังคมสูง (socioeconomic grievances) และหากในสังคมที่ยากจนนั้นมีระบอบการปกครองแบบเผด็จการ มีการปิดกั้นในการแสดงออกทางการเมือง กระบวนการหรือช่องทางในการแสดงออกของความขัดข้องใจถูกขัดขวาง ทำให้ประเทศเหล่านี้ไม่ได้พัฒนาพื้นฐานอิสรภาพ และเสรีภาพมีการกดขี่ทางความคิด สังคมไม่มีพัฒนาให้เป็นสังคมพหุนิยม นักวิชาการรวมถึงรัฐบาลสหรัฐฯ มีความเชื่อว่าสังคมเหล่านี้มีแนวโน้มที่กลุ่มก่อการร้ายจะขยายตัวสูง (Huntington, 2001: 42-48)

แนวคิดแบบสมเหตุสมผลนี้ไม่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาเรื่องระบบคุณค่าและความเชื่อ (values and beliefs) มีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมเปิดและสังคมแบบพหุ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบคุณค่าแบบเอาหรับได้ ดังนั้นนักวิชาการเหล่านี้จึงเสนอแนวทางต่อรัฐบาลสหรัฐฯ ในการแก้ไขการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายด้วยปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม เช่น การให้โอกาสต่าง ๆ ทางสังคม กฎหมาย การศึกษา แก่ประชาชนในประเทศเหล่านี้ สนับสนุนวิธีทางการแก้ไขความขัดแย้งในประเทศแบบประชาธิปไตยด้วยแนวทางสันติวิธี

แนวคิดแบบสมเหตุสมผลนี้มีข้อบกพร่องบางประการที่ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ก่อการร้ายในบางประเทศ เช่น หากเชื่อว่าระดับความยากจนมีผลต่อการขยายตัวของการก่อการร้ายแล้ว เหตุใดในสังคมที่มีความเป็นพหุนิยมสูง มีความเจริญในทางเศรษฐกิจสูงมีโอกาสในการเคลื่อนไหวเลื่อนชั้นทางสังคมสูง เช่น สหรัฐฯ และญี่ปุ่น จึงเกิดการก่อการร้ายขึ้น ดังเช่น กรณีเหตุระเบิดที่เมืองโอกลาโฮมาในสหรัฐฯ โดยกลุ่มก่อการร้ายขนาดเล็กที่เป็นชาวสหรัฐฯ (home-grown terrorist) หรือกรณีกลุ่มโอมชินริเคียวของญี่ปุ่น ที่คลั่งลัทธิ (cult) และชาวญี่ปุ่นที่ปล่อยก๊าซพิษซารินที่ขบวนรถไฟฟ้าในกรุงโตเกียว หรือแม้กระทั่งในสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย เช่น อินเดียทำไมจึงมีกระบวนการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดนจำนวนมาก มีการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นหากเชื่อว่าในสังคมที่ล้าหลังและมีอัตราการไม่รู้หนังสือสูงแล้วกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือดังกล่าวมีโอกาสถูกชักจูงให้เข้าร่วมการก่อการร้ายได้ง่าย ในประเด็นดังกล่าวขัดแย้งกับข้อเท็จจริงในกรณีผู้ก่อการร้ายที่ก่อเหตุ 911 พบว่าในกรณีผู้ขับเครื่องบินถล่มตึกเวิลด์ เทรดเซ็นเตอร์เป็นผู้มีการศึกษา รู้ถึงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศตะวันตกเป็นอย่างดี เคยใช้ชีวิตในสหรัฐฯ และเป็นชาวซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นชาติที่ร่ำรวย

การศึกษาปัญหาการก่อการร้ายจากแนวคิดเชิงหาเหตุผล ประกอบกับการศึกษาแนวคิดวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นพื้นฐานของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะแนวทางการป้องกันการก่อการร้ายรวมถึงการปราบปรามกลุ่มการก่อการร้าย ในทางปฏิบัติรัฐบาลสหรัฐฯ เน้นที่จะใช้มาตรการระยะสั้นในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย โดยเฉพาะการใช้กำลังทหารของตนปราบปรามกลุ่มก่อการร้าย และตามมาด้วยการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ และสังคมโดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปของการบูรณะฟื้นฟูประเทศเหล่านี้ ตามแนวทางที่เชื่อว่าเมื่อเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้เป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด จะทำให้เกิดการกระจายความมั่งคั่งตามมา พร้อมไปกับการสนับสนุนด้านการศึกษาให้กับประชาชนในประเทศ รูปแบบดังกล่าวไม่ต่างอะไรกับการปฏิรูปฟื้นฟูประเทศในทวีปยุโรปในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ของสหรัฐฯ ภายใต้แผนการมาร์แชล

การดำเนินนโยบายการปราบปรามการก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐฯ ดังกล่าวนั้นมีข้อผิดพลาดอย่างมาก กล่าวคือ รัฐบาลสหรัฐฯ เน้นการมองปัญหาในลักษณะที่เอาตนเองเป็นที่ตั้ง (ethno-centric) ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม นโยบายของรัฐบางสหรัฐฯ จึงเป็นไปในแบบที่มือถือสากปากถือศีล (hypocrisy) เนื่องจากสหรัฐฯ ต้องการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ของตนโดยเฉพาะกลุ่มทุนน้ำมัน กลุ่มทุนผลิตอาวุธ และกลุ่มทุนการเงินของตน ประกอบกับการที่กลุ่มนักธุรกิจเชื้อสายยิวจำนวนมากควบคุมกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในสหรัฐฯ จึงมีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อให้การสนับสนุนรัฐบาลอิสราเอลในกรณีการยึดครองดินแดนปาเลสไตน์ รวมถึงการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการจำนวนมากในภูมิภาคอาหรับทั้งที่เป็นรัฐบาลระบอบกษัตริย์และพลเรือนให้คงอยู่ในอำนาจ เช่น รัฐบาลซาอุดิอาระเบีย, จอร์แดน, กาตาร์, คูเวต และอียิปต์ (Chomsky, 1991)

เงื่อนไขโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะผลประโยชน์จากการค้าน้ำมันที่มาจากตะวันออกกลาง น้ำมันดิบจากตะวันออกกลางเกือบทั้งหมดขนส่งทางเรือผ่านช่องแคบฮอร์มูซ สหรัฐฯ เองก็นำเข้าน้ำมันจำนวนมากจากประเทศอาหรับ ดังนั้นการรักษาเส้นทางเดินเรือบรรทุกน้ำมันดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคดังกล่าว (Klare,2002: 22-23) รัฐบาลสหรัฐฯ นั้นได้ประโยชน์จากเงินที่ได้จากการค้าน้ำมันจำนวนมหาศาลของประเทศในแถบอ่าวเปอร์เซียและโลกอาหรับ (Petrodollars) โดยที่รัฐบาลประเทศเหล่านี้นำไปลงทุนในตลาดทุนของสหรัฐฯ รวมถึงการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ ฐานการเงินการลงทุนที่สำคัญ คือ ตลาดการเงินในกรุงลอนดอน หรือตลาดเงินยูโรดอลลาร์ (Eurodollar) เงินทุนดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ

สามารถดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลงบประมาณ และนโยบายขาดดุลการค้า (Double deficits) (Gilpin, 2001) นอกจากนี้ประเทศอาหรับเหล่านี้ยังเป็นลูกค้าชั้นดีในการซื้ออาวุธจากผู้ผลิตอาวุธสัญชาติสหรัฐฯ เช่น ค่าใช้จ่ายในทางทหารของรัฐบาลซาอุดิอาระเบีย นั้นสูงถึงร้อยละ 14.9 ของผลผลิตประชาชาติ (GNP) คิดเป็นเม็ดเงินแล้วค่าใช้จ่ายดังกล่าวสูงติดอันดับ 6 ของโลก (Maoz, 2003)

นโยบายต่างประเทศของสหรัฐ

ที่ผ่านมาสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยเฉพาะกับประเทศตะวันออกกลางในลักษณะที่เน้นการรักษากลุ่มทุนขนาดใหญ่ของตนเอาไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขณะที่ประชาชนชาวสหรัฐฯ ส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะการแสวงประโยชน์จากประเทศเหล่านี้เพื่อประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่เนื่องจากประชาชนสหรัฐฯ ถูกสื่อมวลชนในประเทศซึ่งเป็นกลุ่มพันธมิตรของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ครอบงำความคิดและทำการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ผ่านสื่อสมัยใหม่ขนาดใหญ่ต่าง ๆ ด้วยการเสนอหัวข้อข่าวที่เป็นประโยชน์สนับสนุนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ และกลุ่มทุนขนาดใหญ่ (Gerges, 1999: 5-6; Herman and Chomsky, 1994)

สหรัฐฯ เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองและการทหารในประเทศตะวันออกกลางซึ่งอุดมไปด้วยน้ำมันดิบตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา รัฐบาลสหรัฐฯ สนับสนุนให้ระบอบกษัตริย์และระบบเผด็จการพลเรือนได้จัดตั้งรัฐบาลที่คล้อยตามนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่สำคัญ เช่น รัฐบาลระบอบกษัตริย์ในซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน คูเวต จอร์แดน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รวมถึงรัฐบาลเผด็จการพลเรือน ใน อียิปต์ ตุรกี รวมถึงปากีสถาน เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลเผด็จการเหล่านี้ต่างไม่ได้สร้างบรรยากาศการเมืองในประเทศให้มีความเป็นประชาธิปไตยแต่อย่างใด มีการปราบปรามผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลเผด็จการทหารทั้งที่เป็นนักการศาสนาที่เคร่งครัดรวมถึงนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ในด้านเศรษฐกิจรัฐบาลประเทศเหล่านี้นำเงินรายได้จำนวนมากจากการค้าน้ำมันมาสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้บริหารและชนชั้นนำในประเทศ ทำให้เกิดช่องว่างในการกระจายรายได้ระหว่างคนรวยและคนจนอย่างมาก ความยุติธรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อล้มล้างรัฐบาลเผด็จการเหล่านี้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งใน อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย และอิหร่าน ในช่วงทศวรรษ 1960-1970 รัฐบาลสหรัฐฯ ตระหนักดีว่ารัฐบาลเหล่านี้กดขี่ประชาชนของตนแต่เนื่องจากสหรัฐฯ เกรงว่าโซเวียตจะเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคตะวันออกกลางเนื่องจากขณะ

นั้นรัฐบาลหลายประเทศเป็นรัฐบาลที่มาจากกลุ่มชาตินิยมที่เน้นทางโลก (secular nationalist) ที่มีพื้นฐานมาจากพวกปฏิวัติปลดปล่อยตัวเองจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เช่น รัฐบาลอียิปต์ภายใต้การนำของประธานาธิบดีนัซเซอร์ เป็นต้น รัฐบาลสหรัฐฯ มองว่ารัฐบาลเหล่านี้เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ รัฐบาลสหรัฐฯ ในขณะนั้นจึงให้การสนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวในประเทศเหล่านี้ล้มล้างรัฐบาลดังกล่าวและสถาปนารัฐบาลที่บริหารประเทศตามแนวนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ รัฐบาลประเทศเหล่านี้ ได้แก่รัฐบาลของประเทศ อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และอียิปต์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะในด้านการทหาร (Gerges, 1999: 40-41)

เหตุการณ์สำคัญที่มีผลทำให้ประชาชนสหรัฐฯส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงลบต่อวัฒนธรรมและศาสนาในโลกอาหรับเกิดจากการก่อตัวของขบวนการก่อการร้ายอาหรับที่ไม่พอใจรัฐบาลเผด็จการของตนรวมถึงไม่พอใจการใช้นโยบายเข้ามายึดครองดินแดนปาเลสไตน์ของรัฐบาลอิสราเอลซึ่งกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวเชื่อว่ารัฐบาลสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนรัฐบาลอิสราเอล ซึ่งตามมาด้วยสงครามอาหรับอิสราเอล ในปี ค.ศ.1973 กรณีกลุ่มก่อการร้ายอาหรับทำการสังหารนักกีฬาอิสราเอลในช่วงที่มีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิคที่เมืองมิวนิค ในปี ค.ศ.1972 และที่สำคัญที่สุด คือ กรณีการปฏิวัติในอิหร่านซึ่งมีการโค่นล้มกษัตริย์ชาห์ แห่งราชวงศ์ปาเลวี จากกลุ่มนักการศาสนาอิสลามแห่งสำนักคิดชีอะฮ์ภายใต้การนำของอิหม่ามโคไมนีในปี 1979 รัฐบาลและประชาชนชาวสหรัฐฯ มีความตระหนกต่อเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างมากทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลอิหร่านภายใต้ชาห์นั้นเป็นพันธมิตรที่เน้นแฟ้นของสหรัฐฯ ที่ผ่านมารัฐบาลสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ประกอบกับกองทัพอิหร่านนั้นมียุทธภัณฑ์ที่ได้รับจากสหรัฐฯ จำนวนมาก กรณีการเปลี่ยนแปลงในอิหร่านส่งผลอย่างมากต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่ตั้งของอิหร่านนั้นมีผลต่อความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือบรรทุกน้ำมันจากตะวันออกกลาง เนื่องจากเศรษฐกิจของสหรัฐฯ และประเทศอุตสาหกรรมจำนวนมากต่างพึ่งพาและนำเข้าน้ำมันดิบจากตะวันออกกลาง

ประชาชนชาวสหรัฐฯ ต่างตกใจต่อกรณีที่รัฐบาลโคไมนีจับกุมชาวอเมริกัน 55 คน ในสถานทูตสหรัฐฯ ในกรุงเตหะรานไว้เป็นตัวประกันในช่วงปี 1978-1979 วิกฤตตัวประกันชาวอเมริกันดังกล่าวยืดเยื้อยาวนานถึง 444 วัน สื่อมวลชนในสหรัฐฯ ต่างประโคมข่าววิกฤตตัวประกันในทางวิพากษ์รัฐบาลอิหร่าน รวมถึงหลักศาสนาอิสลามในทางที่เป็นประโยชน์กับการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ในช่วงนั้นประธานาธิบดีคาร์เตอร์ได้พูดถึงนักการศาสนามุสลิมที่มีอำนาจในอิหร่านว่าเป็นกลุ่มที่บ้าคลั่ง เขาเรียกนักการศาสนาอยาตุลลอฮ์ โคไมนี (Ayatollah Khomeini) ว่าเป็นจอมมารร้าย (Great Satan)

วิกฤตตัวประกันในอิหร่าน และกรณีการสังหารนักกีฬาอิสราเอลที่มิวนิค ได้ถูกสื่อ ฯ ในสหรัฐฯ นำเสนอความคิดไปในทำนองที่ว่าศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอาหรับนั้นส่งเสริมให้เกิดการใช้ความรุนแรงรวมถึงการก่อการร้าย

ทัศนคติของประชาชนสหรัฐฯ ส่วนใหญ่ที่มีต่อวัฒนธรรมอิสลามจึงเป็นไปแบบขาดความเข้าใจในหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลาม ประชาชนสหรัฐฯ ส่วนใหญ่มองว่าชาวอาหรับและชาวมุสลิมนั้นมีความล้าหลังในเชิงวัฒนธรรม, นิยมความรุนแรง, ไม่น่าไว้วางใจ และไม่มีความเป็นประชาธิปไตย (primitive, barbaric, dangerous, untrustworthy, and undemocratic) รวมถึงมีทัศนคติในเชิงลบต่อหลักศาสนาอิสลาม และมองว่าเป็นศาสนาที่ไม่มีคุณธรรม บ้าคลั่ง ต่อต้านค่านิยมแบบประชาธิปไตย (immoral religious, fanatics anti-democratic religion) (Payne, 1995: 5-9, 96-97 ; Suleiman, 1988: 147) มีการวิพากษ์ว่าศาสนาอิสลามนั้นไม่เคยผ่านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (self-criticism) เช่นที่ศาสนาคริสต์เคยมีประสบการณ์ในช่วงที่มีการแยกนิกายออกมาเป็นนิกาย Protestant (Horan, 2002: 53-54) นอกจากนี้ประชาชนสหรัฐฯ ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรปที่อพยพเข้ามาจึงได้รับอิทธิพลจากยุโรปซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่ยุคกลาง ตั้งแต่ยุคกลางมาแล้วที่มีการมองโลกอาหรับ หรือชาวมุสลิมว่าล้าหลังป่าเถื่อน (Allisan, 1995) ประชาชนสหรัฐฯ ส่วนใหญ่มองว่าศาสนาเป็นระบบความเชื่อส่วนบุคคลมากกว่าการเป็นวิถีของชีวิต (a system of personnel belief rather than a total way of life) ในขณะที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่ได้เชื่อเช่นนั้น (Esposito, 1992: 198-201)

พื้นฐานความไม่เข้าใจดังกล่าวประกอบกับความต้องการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มทุนน้ำมันซึ่งมีฐานการเมืองที่สำคัญในตอนใต้ของสหรัฐฯ กลุ่มทุนอาวุธ และกลุ่มทุนการเงิน ตลอดจนทัศนคติของประชาชนสหรัฐฯ ได้ถูกกล่อมเกลาผ่านสื่อ ฯ ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นค่านิยมหรือวัฒนธรรม ที่มองโลกอาหรับในเชิงลบ ความคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดหลัก ที่ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ ต่อประเทศอาหรับและโลกมุสลิม กลุ่มนักการเมืองในสหรัฐฯ มีความรู้สึกที่ไวต่อกระแสทางการเมือง มีความต้องการรักษาฐานคะแนนเสียงความนิยม (popular opinion) (Geertz, 1973: 89) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการเสรีนิยมซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสหรัฐฯ ที่ต้องแยกแยะความแตกต่างเรื่องศาสนาออกจากการกำหนดนโยบายของประเทศ (Allisan, 1995: 9-10)

ประชาชนและรัฐบาลสหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าคำสอนของอิสลามนั้นมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้เกิดการก่อการร้าย ทุกครั้งที่มีการสำรวจประชามติของประชาชนสหรัฐฯ เกี่ยวกับภัยคุกคามสหรัฐฯ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญโดยเฉพาะภัยคุกคามที่มาจากชาติอาหรับ ในปี ค.ศ.1995 เมื่อเกิดเหตุลอบวางระเบิดขึ้นที่อาคารที่ทำการของรัฐบาลกลางในเมืองโอคลาโฮมาซิตี้ มลรัฐโอคลาโฮมา ประชาชนสหรัฐฯ คนจำนวนมากคาดว่าเป็นการกระทำของพวกก่อการร้ายอาหรับหรือมุสลิม ซึ่งภายหลังปรากฏว่าไม่ใช่แต่เป็นการกะทำของกลุ่มก่อการร้ายเล็ก ๆ ของชาวสหรัฐฯ ที่ไม่พอใจการดำเนินนโยบายของรัฐบาลสหรัฐฯ (Allisan, 1995: 12)

ภายหลังเหตุการณ์ 9/11 ทัศนคติในเชิงลบของประชาชนสหรัฐฯ ที่มีต่อชาติอาหรับ และวัฒนธรรมอิสลาม ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าวได้ถูกผูกโยงกับคำทำนายของ Huntington (1998) ที่กล่าวถึงแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมอิสลามกับวัฒนธรรมตะวันตกต้องปะทะกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนสหรัฐฯ ซึ่งมีพื้นฐานความคิดที่ไม่ไว้วางใจชาติอาหรับที่ใช้แนวทางศาสนาอิสลามเป็นหลักในการปกครองประเทศต่างให้การสนับสนุนรัฐบาลสหรัฐฯ ในการทำสงครามเพื่อปกป้องประเทศของตนจากภัยการก่อการร้าย (Maoz, 2003) ปัญหาที่ประชาชนสหรัฐฯ ไม่เข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนโดยเฉพาะวัฒนธรรมอิสลามได้ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ รู้สึกว่าตนมีความชอบธรรมในการใช้กำลังทหารในการรุกรานประเทศอัฟกานิสถานและอิรัก เนื่องจากผลของประชามติในประเทศมากกว่าร้อยละ 80 สนับสนุนให้รัฐบาลใช้มาตรการทางทหารเพื่อกำจัดรัฐบาลอันธพาล (rouge state)ที่สนับสนุนพวกก่อการร้ายและละเมิดสิทธิมนุษย์ชนประชาชนของตน (Prestowitz, 2003) ความคิดที่หวาดกลัวการก่อการร้ายที่มาจากชาติอาหรับนั้นได้บดบังความคิดเชิงเหตุผลที่ว่าเหตุใดชาติอาหรับเหล่านี้จึงเกลียดชังรัฐบาลสหรัฐฯ สหรัฐฯ นั้นขาดประสบการณ์ในการเป็นเจ้าอาณานิคมในชาติอาหรับมาก่อน จึงไม่มีความเข้าใจลึกซึ้งถึงความคิดหรือหลักการของศาสนาอิสลาม แม้ว่าสหรัฐฯ มักกล่าวอ้างถึงการเป็นชาติที่มาจากการหล่อหลอมรวมตัวกันของวัฒนธรรมที่หลากหลายแต่ก็มักยกเว้นวัฒนธรรมอิสลาม ประชาชนสหรัฐฯ จำนวนมากมุ่งเน้นการสะสมทุน ขาดความอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของตนกับวัฒนธรรมอิสลาม ทำให้ประชาชนเหล่านี้ขาดความคิดที่จะศึกษาวัฒนธรรมอาหรับและคำสอนของอิสลาม (Amin, 2003: 16-17)

รัฐบาลสหรัฐฯ และประชาชนสหรัฐฯ ส่วนมากเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาความแตกต่างของวัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมของตนที่ดีที่สุด คือ ปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (Political Economic and Social Rerform) ให้มีรูปแบบการปกครองและรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตย,

นำเอาระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (market economy) มาใช้ สร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมด้วยการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้ความเท่าเทียมกันในทางเพศ ให้มีระบบการศึกษาสมัยที่แยกศาสนาออกจากการศึกษา ทั้งนี้รัฐบาลสหรัฐฯ หวังว่าแนวทางดังกล่าวจะสร้างสังคมที่มีความเป็นพหุนิยม (pluralism) ตามความเชื่อในเรื่องกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย (Democratization) ตามแนวคิดการขยายตัวของคลื่นการพัฒนาประชาธิปไตยลูกที่สามที่ Huntington (1991) และ Diamond (1997)ได้เสนอไว้ รัฐบาลสหรัฐฯ เชื่อว่าการก่อการร้าย ความไม่สงบ การต่อต้านของกลุ่มก่อการร้ายอาหรับหรือมุสลิมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางหลัก (Trajectory way) ที่ระหว่างทางต้องมีการปะทะกันทั้งทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ เป็นช่วงที่ประเทศอาหรับหรือประเทศมุสลิมที่มีปัญหาเหล่านี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจแบบตลาดหรือปรับตัวเข้ากับสภาวะโลกาภิวัตน์ ซึ่งในที่สุดการต่อต้านดังกล่าวจะยุติลงเมื่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมีการพัฒนาในแนวทางแผนที่(road map) ที่รัฐบาลสหรัฐฯ วางไว้ (Maoz, 2003)

ต้นทุนความผิดพลาดในนโยบายการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ที่ทั่วโลกต้องมาแบกรับ

สภาพโครงสร้างและปัจจัยทางการเมืองในเชิงลบของประชาชนสหรัฐฯ ที่มีต่อวัฒนธรรมอิสลามรวมถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศที่แสวงหาความมั่งคั่งจากน้ำมันในตะวันออกกลาง การค้าอาวุธ และการเงินระหว่างประเทศ ได้ผลักดันให้รัฐบาลสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายการต่างประเทศที่ขัดแย้งกันเอง ในขณะที่มาตรการการปราบปรามการก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐฯ ในปัจจุบันที่เน้นการหวังผลในระยะสั้น หลังปี 1990 เป็นต้นมาสหรัฐฯ นิยมแนวทางการทำสงครามแบบยิงก่อนแล้วถามทีหลัง (preventive war or pre-emptive war) ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ เองก็ตระหนักดีว่ามันไม่มีความชอบธรรมและขัดกับหลักการของสหประชาชาติ แต่รัฐบาลสหรัฐฯ ก็ละเมิดมาตลอด (Amin, 2003: 15) รัฐบาลสหรัฐฯ มองรัฐบาล อิรัก อัฟกานิสถาน อิหร่าน เกาหลีเหนือ ซูดาน และลิเบีย ว่าเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพโลกเนื่องจากประเทศพวกนี้ให้การสนับสนุนผู้ก่อการร้าย อาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) รวมถึงเป็นอุปสรรคในการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางและพยายามล้มล้างรัฐบาลอาหรับที่เป็นมิตรของสหรัฐฯ

รัฐบาลสหรัฐฯ ยืนยันมาโดยตลอดว่าจะสนับสนุนให้ประเทศในตะวันออกกลางได้พัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในขณะเดียวกันก็สนับสนุนรัฐบาลเผด็จการในระบอบกษัตริย์ หรือเผด็จการพลเรือนทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐฯ ตระหนักดีว่าในประเทศเหล่านี้ประชากรเกือบทั้งหมด

นับถือศาสนาอิสลามซึ่งประชาชนเหล่านี้ต่างตระหนักดีถึงความยากลำบากของตนที่มีรัฐบาลที่อยุติธรรมในการกระจายความมั่งคั่งและปล่อยให้กลุ่มทุนน้ำมันโดยเฉพาะจากสหรัฐฯ และอังกฤษ แสวงหาประโยชน์อย่างมาก รวมถึงมุสลิมเหล่านี้ต่างไม่พอใจในนโยบายของสหรัฐฯ ในเรื่องปัญหาปาเลสไตน์ที่รัฐบาลสหรัฐฯ สนับสนุนการกระทำของรัฐบาลอิสราเอลมาโดยตลอด หากปล่อยให้มีการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมในประเทศเหล่านี้แล้วรัฐบาลเผด็จการอาหรับจะตกที่นั่งลำบาก เนื่องจากที่ผ่านมารัฐบาลนิยมตะวันตกเหล่านี้ไม่ได้บริหารประเทศในแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่ในประเทศ

ในหลายประเทศรัฐบาลอาหรับที่นิยมตะวันตกทนต่อแรงกดดันจากประชาคมโลกไม่ได้ จึงได้เริ่มทำการปฏิรูปทางการเมือง (Political reform) ทำให้เกิดพรรคการเมืองใหม่ ๆ จำนวนมากที่ใช้หลักการรวมถึงสัญลักษณ์ทางศาสนาอิสลาม (Islamic symbol) มาเป็นจุดเน้นในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองเหล่านี้ขยายฐานทางการเมืองภายใต้การเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็ว และเริ่มท้าทายอำนาจรัฐบาลที่นิยมตะวันตกในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ การเข้ามามีอำนาจของพรรคการเมืองเหล่านี้ได้สร้างความหวาดวิตกกับรัฐบาลสหรัฐฯ รัฐบาลอิสราเอล รวมถึงรัฐบาลที่นิยมตะวันตกเอง รัฐบาลเผด็จการเหล่านี้กลัวว่ารัฐบาลสหรัฐฯ จะเปลี่ยนนโยบายหันไปเจรจากับพวกพรรคการเมืองของผู้นิยมแนวทางอิสลาม (Islamist Party) เช่น ประธานาธิบดีมูบาร์อกของอียิปต์กลัวว่ารัฐบาลสหรัฐฯ จะไปเจรจากับนักการเมืองฝ่ายค้านนิยมศาสนาในประเทศของตน

ประชาชนในประเทศอาหรับเหล่านี้มองว่ากระบวนการสร้างประชาธิปไตยของสหรัฐฯที่เน้นการนำระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมาใช้ตามแนวทางโลกาภิวัตน์นั้น แท้ที่จริงแล้วสหรัฐฯ ต้องการเข้ามาจัดสรรทรัพยากรน้ำมันในตะวันออกกลางโดยเฉพาะซาอุดีอาระเบียซึ่งมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองจำนวน 1 ใน 4 ของปริมาณน้ำมันสำรองของโลก การที่สหรัฐฯ คงกำลังทหารจำนวนมากในซาอุดีอาระเบียเอาไว้นั้นเป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและปกป้องรักษารัฐบาลเผด็จการเหล่านี้เอาไว้เพื่อปราบปรามกลุ่มต่อต้าน (Klare, 2002: 22-23; 54; Washington Post. Monday 24 February 2003)

กลุ่มนิยมหลักการศาสนาอิสลาม รวมถึงมุสลิมส่วนใหญ่ในภูมิภาคอาหรับนั้นมองว่านโยบายของสหรัฐในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 แสดงออกอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างความเป็นเจ้าโลก (hegemon) โดยมุ่งเน้นการทำลายรัฐบาลที่มีความเห็นไม่ตรงกับตนหรือเห็นว่าขัดขวางการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มทุนตน หรือขัดขวางแนวทางแก้ไขปัญหาปาเลสไตน์ของตน สหรัฐฯ มีความโดด

เด่นในด้วยกำลังทางทหาร (military supremacy) จึงมักข่มขู่ว่าจะใช้กำลังทหารรวมถึงบีบให้รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ให้สนับสนุนแนวทางของตนที่ออกมาในรูป road map ต่าง ๆ (Maoz, 2003) สหรัฐฯ ใช้กำลังทหาร ของตนคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในซาอุดีอาระเบีย และอิรัก (Du Boff, 2003: 1-15) ชาวอาหรับจำนวนมากเชื่อว่ารัฐบาลสหรัฐฯ พยายามสร้างจักรวรรดินิยมในตะวันออกกลาง (Foster, 2003: 6-7)

บรรดาชาวมุสลิมในตะวันออกกลางและทั่วโลกส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าชาวปาเลสไตน์นั้นถูกรังแกจากอิสราเอล และรัฐบาลสหรัฐฯ ความรู้สึกต่อต้านนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ (anti-Amiericanism) เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้การที่สหรัฐฯ เข้ามาตั้งกองทัพในดินแดนซาอุดีอาระเบียซึ่งในทางศาสนาอิสลามแล้วถือเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของตน ส่งผลให้ชาวอาหรับที่เคร่งศาสนา มีความรู้สึกว่าพวกตนถูกรุกรานทางวัฒนธรรมและศาสนารวมถึงด้อยค่าไร้พลังต่อรอง กลุ่มเคร่งศาสนารวมถึงกลุ่มก่อการร้ายอาหรับต่างชูแนวคิดที่ว่ารัฐบาลสหรัฐฯ รวมถึงรัฐบาลชาติพันธมิตรตะวันตกและรัฐบาลอิสราเอลนั้นวางแผนในระดับนานาประเทศเพื่อบ่อนทำลายชาติอาหรับและศาสนาอิสลาม (Kinnane, 2004: 95)

ในทัศนะของกลุ่มก่อการร้าย การต่อสู้กับรัฐบาลสหรัฐฯ รวมถึงรัฐบาลพันธมิตรที่ให้การสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ และต่อสู้กับรัฐบาลเผด็จการในประเทศอาหรับ ไม่ใช่เพื่อเอาชนะแต่เป็นการต่อสู้กับผู้รุกรานที่เข้ามารุกรานวัฒนธรรมอิสลามและอาหรับ เนื่องจากมองว่าชาติตะวันตกนั้นใช้แนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมของตนนั้นมีความเหนือกว่าวัฒนธรรมอื่นดังนั้นจึงมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมผู้อื่น (Amin, 2003: 16) รวมถึงมาเปลี่ยนแปลง ทำลาย แบ่งแยกและดูหมิ่นศาสนาอิสลาม พื้นฐานดังกล่าวมีมาตั้งแต่สมัยสงครามครูเสดจนถึงยุคอาณานิคม พวกนักรบอิสลามหรือบางกลุ่มที่เป็นกลุ่มก่อการร้ายต้องการดินแดนที่อาณาจักรอิสลามเคยมีในช่วงศตวรรษที่ 1-7 ให้กลับมาปกครองโดยใช้กฎหมายอิสลาม ทั้งนี้เชื่อว่าหลักคำสอนทางศาสนาจะทำให้เกิดสังคมที่ยุติธรรมและสมบูรณ์ (just and perfect society) กลุ่มนิยมคำสอนศาสนาเหล่านี้หวังให้เกิดดินแดนโลกอิสลามที่มีผู้ศรัทธาอาศัยอยู่ (umma) ซึ่งต่างกับที่มีผู้เข้าใจผิดคิดว่ากลุ่มก่อการร้ายอาหรับมักนิยมการทำลายชีวิตและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และตะวันตกเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ หันมานับถือศาสนาอิสลามและเป็นรัฐอิสลาม (Global Islamic State) กลุ่มก่อการร้ายอาหรับจำนวนมากเชื่อว่ารัฐบาลสหรัฐฯ นั้นดำเนินนโยบายที่เป็นอุปสรรคสำคัญในประเด็นการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวและถือว่าเป็นศัตรูทางไกล ที่สำคัญ เช่นเดียวกับที่มองว่ารัฐบาลประเทศอาหรับที่มีสหรัฐฯ หนุนหลังอยู่เป็นศัตรูที่อยู่ใกล้มือที่ต้องกำจัดเช่นกัน (Burke, 2004: 18-27)

Jason Burke (2004:18-27) เชื่อว่านโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ ในปัจจุบันทำให้กลุ่มก่อการร้ายอาหรับใหม่ ๆ ที่มีอุดมการณ์ทางศาสนาเกิดขึ้นใหม่จำนวนมากและขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีกลุ่ม Al Qaeda ของนาย อุสมา บินลาเดน เป็นนายหน้าร่วมลงทุน กับกลุ่มก่อการร้ายอื่น ๆ ทั่วโลก โดย Al Qacda ให้การสนับสนุนและระดมทุนเพื่อใช้ในกิจกรรมของกลุ่มก่อการร้ายทั่วไป บินลาเดน สร้างเครือข่ายกลุ่ม Al Qaeda ในช่วงที่อาศัยอยู่ในอัฟกานิสถานภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลฏอลีบัน (สหรัฐฯ เป็นผู้ฝึกกลุ่มนักรบมูญาฮิดีนในตอนเหนือของปากีสถานเพื่อต่อต้านการยึดครองของโซเวียตหลังจากขับไล่โซเวียตแล้วส่วนหนึ่งของกลุ่มดังกล่าวรวมถึงบินลาเด็นเองได้ร่วมตั้งกลุ่ม Al Qaeda ขึ้น) ปัจจุบันโครงสร้างดังกล่าวถูกทำลายลงไปแล้วพร้อมกับรัฐบาลฏอาลิบันพร้อม และบิน ลาเดนที่กำลังหลบหนีการจับกุมของทหารสหรัฐฯ แต่แนวคิด al Qaedaism กลับขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสอดคล้องกับแนวทางของกลุ่มที่ต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก (anti-Western) ต่อต้านลัทธิไซออนิสต์ของพวกยิวที่อพยพจากยุโรปไปยึดดินแดนของชาวปาเลสไตน์ (anti-Zionist) การขยายตัวดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวางจนหน่วยงานด้านข่าวกรองของอิสราเอลถึงกับชี้ว่าแนวคิด al Qaedaism นั้นปัจจุบันเทียบได้กับการทำญิฮาด (การต่อสู้ดิ้นรน)เพื่อการปลดปล่อยทางศาสนา

ในช่วงสองปีที่ผ่านมานี้การทำสงครามปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ทำให้เกิดภาพของความพยายามสร้างจักรวรรดินิยมใหม่ของสหรัฐขึ้นมา การดำเนินนโยบายดังกล่าวได้สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯ กับรัฐบาลของประเทศในสหภาพยุโรปโดยเฉพาะรัฐบาลเยอรมันนีและฝรั่งเศส ทั้งนี้รัฐบาลในประเทศประชาคมยุโรปส่วนหนึ่งมองว่านโยบายการทหารของสหรัฐฯ จะนำไปสู่การขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายและเกิดความไร้เสถียรภาพในระดับโลก อีกทั้งจะทำให้โลกมุสลิมเกิดความเกลียดชังรัฐบาลสหรัฐฯ มากขึ้น (Du Boff, 2003: 13; International Harald Tribune Feb 3, 2004) เช่นเดียวกับ Gabriel Kolko (2002) รวมถึง Samir Amin (2003: 17) ที่เชื่อว่าการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้ความเหนือกว่าทางทหาร (military supremacy) ในการแก้ไขปัญหากลุ่มก่อการร้ายอาหรับนั้นกลับทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และสังคมขึ้นในระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งในที่สุดการใช้กำลังทางทหารจะไม่ได้ผล เนื่องจากพื้นฐานการเกิดหรือขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายมีความซับซ้อนมากกว่าเหตุผลด้านเศรษฐกิจ และการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ในสหรัฐฯ รัฐบาลสหรัฐฯ มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ที่ไม่ยาวนัก การดำเนินนโยบายต่างประเทศมักใช้นโยบายทางการทหารเข้าปราบปรามยึดครองพื้นที่ไว้ก่อนเพื่อสร้างผลงานทางการเมืองในระยะสั้น รัฐบาลสหรัฐฯ จึงละเลยและขาดวิจารณญาณในทางวัฒนธรรม ระบบคุณค่า ตลอดจนความเชื่อของศาสนาอิสลาม

ประธานาธิบดีพาร์เวซ มูชัรร็อฟของปากีสถานผู้กำลังตกฐานะลำบากเพราะกระแสต่อต้านอเมริกาในปากีสถานมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ถึงกับกล่าวว่าปัจจุบันโลกมุสลิมกำลังเกิดความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม (injustice) ถูกทอดทิ้ง (abandonment) สิ้นหวัง (hopelessness) ไร้น้ำยา (powerlessness) และถูกปล้น (deprivation) ปัจจุบันรัฐบาลสหรัฐฯ เหมือนกับผู้ป่วยที่หลงตัวเอง (narcissism) ที่ยังคงใช้นโยบายทางทหารนำหน้าการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ การใช้กำลังทหารมีแต่จะทำให้ปัญหาการก่อการร้ายขยายตัวมากขึ้น (International Harald Tribune Feb 3, 2004) รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากเริ่มมีความคิดที่ว่าการดำเนินนโยบายด้านการทหารของรัฐบาลสหรัฐฯ นั้นได้กลายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อความมั่นคงของโลกมากกว่าอดีตรัฐบาลของประธานาธิบดีซัดดัมแห่งอิรักเสียอีก (Washington Post. Monday 24 February 2003)

Cronin (2003: 35) ได้ชี้แนะไว้อย่างน่าสนใจว่าจากการศึกษาแนวคิดของกลุ่มก่อการร้ายเขาพบว่ากลุ่มก่อการร้ายนั้นมักใช้ประโยชน์จากความไม่พอใจของผู้คนเป็นสำคัญในการระดมสมาชิกและการได้รับการสนับสนุนทางการเงิน และการให้ที่หลบซ่อน การขยายตัวกลุ่มก่อการร้ายอาหรับได้เริ่มขยายปฏิบัติการไปยังประเทศที่ให้การสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ เช่น เหตุระเบิดที่ระเบิดในขบวนรถไฟที่ชานกรุงมาดริดของสเปนในวันที่ 11 มีนาคม 2547 มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากโดยเป็นประชาชนผู้บริสุทธิ์ทั้งหมด กลุ่ม al Qaeda ถูกอ้างว่าอยู่เบื้องหลังปฏิบัติการดังกล่าวโดยต้องการลงโทษที่รัฐบาลสเปนภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี Jose Maria Aznarส่งกำลังทหารสเปนไปช่วยรัฐบาลสหรัฐฯ ทำการรบในอิรัก การระเบิดดังกล่าวสร้างแรงกดดันให้กับนายกรัฐมนตรีสเปนนาย Jose Maria Aznar อย่างมาก ทั้งที่ผ่านมานั้นประชาชนสเปนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลสเปนส่งกองกำลังทหารสเปนไปร่วมรบในอิรักตามคำขอของรัฐบาลสหรัฐฯ กลุ่ม al Qaeda จึงถูกอ้างว่าเป็นผู้วางระเบิดเพื่อลงโทษรัฐบาลสเปนและต้องการให้ นาย Jose Maria Aznar รับผิดชอบทางการเมืองซึ่งการระเบิดดังกล่าวส่งผลให้เขาต้องพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งที่มีขึ้นในสัปดาห์ต่อมา

กรณีการระเบิดที่สเปนเป็นตัวอย่างที่ดีของการขยายตัวของกลุ่มการก่อการร้าย แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของรัฐบาลสหรัฐฯ นั้นคงไม่สามารถบรรลุผลได้หากรัฐบาลสหรัฐฯ ยังคงมุ่งรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ของตน ภายใต้กติกาการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐฯ ที่เน้นการรักษาฐานคะแนนเสียงในมลรัฐที่มีคะแนนเสียง Electoral vote จำนวนมากซึ่งมลรัฐเหล่านี้เป็นตัวกำหนดผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองของสหรัฐฯ เช่น มลรัฐเท็กซัส มลรัฐแคลิฟอเนีย มลรัฐนิว

ยอร์ค เป็นต้น มลรัฐเหล่านี้เป็นที่ตั้งของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ของสหรัฐฯ ที่มีผลประโยชน์จากภูมิภาคตะวันออกกลาง รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องการตอบสนองผลประโยชน์ของกลุ่มทุน ในขณะที่ประชาชนสหรัฐฯ จำนวนมากก็ถูกครอบงำจากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนโดยเฉพาะวัฒนธรรมอิสลาม รวมถึงปัญหาในปาเลสไตน์ที่รัฐบาลสหรัฐฯ ไม่มีความเป็นกลางแม้แต่น้อย การสนับสนุนที่รัฐบาลสหรัฐฯ สนับสนุนรัฐบาลเผด็จการทหารหรือเผด็จการกษัตริย์ เผด็จการพลเรือนปกครองประเทศอย่างกดขี่และไม่เป็นธรรม ปัญหาเหล่านี้รวมกันทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ที่อ้างว่าเป็นไปในแนวทางผสมผสานระหว่างแนวคิดเชิงการอธิบายด้วยเหตุผล (rational explanation) และแนวคิดทางวัฒนธรรมศาสนา ประวัติศาสตร์ (cultural explanation) จึงเป็นเพียงโวหาร (rhetoric) ที่ขาดความจริงใจในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ซึ่งยังผลให้เกิดความล้มเหลวซึ่งประเทศอื่นนอกเหนือจากรัฐบาลสหรัฐฯ และประชาชนสหรัฐฯ ต้องมาร่วมรับผิดชอบด้วย